

DE FRIESE GALERIJ

Werk van Arno Kramer en Tjibbe Hooghiemstra in Melklokaal in Heerenveen. FOTO LINUS HARMS

Onontcijferbare, smoezelige papieren

In een uitgebalanceerde duotentoonstelling in Melklokaal te Heerenveen worden Tjibbe Hooghiemstra's schilderijen getoond met de tekeningen van Arno Kramer.

Renske Bakker

Het is zeker niet de eerste keer, en vast niet de laatste, dat deze twee veelzijdige kunstenaars samen een project ondernemen. Regelmatig exposeren ze samen en ze brachten samen in 2011 de publicatie *Walk the line* uit, samen met dichter John Brown. Ze delen een fascinatie voor de omgeving en het landschap van Noord-Ierland en zijn daar ook vaak te vinden. Voor deze tentoonstelling – *Oponthoud op doortocht II* – wordt de bezoeker echter op het hart gedrukt dat niet enkel in de bestemming het doel ligt, maar dat de reiziger onderweg ook voldoende te zien kan krijgen.

Bij Kramers tekeningen ligt de betekenis net onder het oppervlak. Zijn grote en kleine papieren zijn gevuld met raadselachtige dieren en vormen, die vaak net bij de figuratie of juist de geometrie lijken te passen. Dieren zijn herkenbaar en naturalistisch weergegeven, terwijl grote delen van de papieren bestaan uit wat mediterende tekenbewegingen lijken te zijn geweest. Ook versleet Kramer houtskool bij de meter: grote delen van de werken zijn pikzwart gemaakt. Zwart, dat lijkt te zuigen en alles wat het aanraakt weet te besmetten. De werken zijn allen zeer eentonig qua kleur maar des te gevarieerder wat betreft materiaal en techniek. Waterige en uitgelopen grilligheid is afgewisseld met zeer exact weergegeven geometrie.

Kramers composities van een zeer eigen beeldtaal lezen als een reeks opeenvolgende

symbolen, die niet te ontcijferen vallen met het verstand. Als prehistorische grottekeningen roepen ze een magische betekenis op; symbolen en codes die niet letterlijk vallen uit te leggen maar in hun woordloze taal even betekenisvol zijn.

Hooghiemstra geeft nog minder betekenis en is weer te zien met zijn schilderkunst. De laatste paar jaar verkende hij steeds vaker met zijn cameralens de ruimte om hem heen, maar is hij nooit opgehouden met het werken met verf op papier. Hooghiemstra maakte eerder dit jaar nog furore met zijn fotoreeks over Mata Hari in het Pier Pander museum. Close-ups van bestaande foto's van de exotische danseres en vermeende dubbelspionne uit Leeuwarden werden door hem vermomd tot kleurige, zachtglooiende, abstracte vormen.

Het werk dat getoond wordt in Melklokaal heeft niet dezelfde aangename esthetische uitstraling. Hooghiemstra's schilderijen zijn ruw, minimaal, uitgebeten en monotoon. Afgezien van de portretten is de betekenis raadselachtig, ook omdat er werken van twintig jaar geleden zijn gecombineerd met die van de afgelopen jaren. Maar, bij monde van de kunstenaar: „Om het werk te doorgronden is niet van wezenlijk belang om de achtergrond ervan te kennen”. Wat overblijft zijn beduimelde papiertjes met een enkele aantekening in krijt of verf. De betekenis blijft ongrijpbaar, daar ligt de nadruk op. Het werk moet hier wel het gevoel aanspreken,

Tjibbe Hooghiemstra - portret (2016)

want het verstand heeft weinig te doen. We krijgen een kijkje in het ongeordende archief van een creatieve geest, die denkt in beeld. Zonder de houvast van compositieregels, geordende kleurschakeringen of figuratie zijn we overgeleverd aan het onzegbare.

Zeer de moeite van het vermelden waard is de videoprojectie van de Ierse Alice Maher die op de zolderkamer van Melklokaal wordt getoond. Maher is een bekende van Kramer en Hooghiemstra en een gerenommeerde kunstenares uit Ierland. Albert Oost, initiatiefnemer van Melklokaal, prijst zichzelf met recht gelukkig dat hij deze kunstenares heeft weten te strikken voor zijn kleine galerie.

Haar projectie houdt het midden tussen een animatie en een diashow en beweegt met horten en stoten. Maher tekende steeds op hetzelfde papier achtereenvolgende stappen, gomde delen uit en tekende weer verder. Het papier werd een beetje smoezelig.

Ook deze video – als een bewegende variant op het werk van Kramer – zit zoals het lijkt vol mythologische verwijzingen en droommetamorfozen. *Godchildren of Enantion* verwijst naar een persoonlijke doch mythisch ogende beeldtaal van tegenstellingen, als een moderne variant op Ovidius' *Metamorphosen*. Maher lijkt steeds op zichzelf gereageerd te hebben met zowel verstand als intuïtie en gevoel: een proces dat vast door de andere twee kunstenaars gewaardeerd wordt en door de bezoeker van deze tentoonstelling dikwijls herkend.

Oponthoud op doortocht II
Melklokaal
Heremaweg 20-1, Heerenveen
tot en met 26 november
vrijdag en zondag 13.00 tot
17.00 en op afspraak
<http://melklokaal.nl/index.html>

Arno Kramer - zonder titel